

Tres-cents quilòmetres separen en Joan Antoni Niñerolà de la seva ciutat natal, Barcelona, i la localitat on treballa, Vielha. Aquest és el procés que el va dur a les terres pirinenques: “Quan vaig acabar la carrera, l’any 73, i després d’un breu període de treball professional a Barcelona, em vaig desplaçar a la Vall d’Aran, ja que vaig tenir l’oportunitat de treballar en dues obres importants. Aquest fet, i considerar que era una època de crisi em van decidir a quedar-me a la Vall, on ja aleshores es preveia que la comarca experimentaria una expansió considerable, perquè molta gent hi pujava, interessada a adquirir-hi una residència”. I és que “el turisme és el motor de la Vall d’Aran. D’altra banda, he de dir que els Pirineus sempre m’havien fet pessigolles”.

“M’imagino que el boom turístic no va ser fàcil de digerir pels habitants de la Vall d’Aran. Abans es vivia de l’agricultura i el bestiar, mentre que ara, de pagesos i ramaders ja en queden pocs. La majoria dels qui conserven alguna parcel·la de terra combinen la feina al camp amb qualsevol activitat del ram de l’hostaleria. És clar que amb aquesta transformació de la comarca els aranesos han millorat molt la seva qualitat de vida”. Cal tenir en compte que “el fet que ens visitin personatges populars, polítics i financers, com és sabut de tothom, concedeix molta fama a la comarca, i té repercussions innegables sobre el número de visitants que hi arriben”.

Arribats a aquest punt, la pregunta obligada és si totes les infraestructures turístiques creades han estat respectuoses amb l’entorn pirinenc: “Abans de les normes subsidiàries aprovades l’any 82, el creixement de la zona havia estat molt més anàrquic. Aquestes normes han representat considerables limitacions per als arquitectes, però han servit per ordenar el creixement urbanístic de la Vall d’Aran”. Aquest creixement té com a protagonistes “les pletes, agrupacions de cases adossades, un model que no desfà la idiosincràsia del medi”. Queda clar, doncs, que “les normes, des del punt de vista urbanístic, són les adequades, perquè han estat el fre a un expansió incontrolada. Altrament, hi hauria cases per tot arreu i els pobles no estarien separats per una franja verda lliure. Només s’ha construït al voltant dels nuclis antics”.

La construcció del túnel de Vielha, ja fa molts anys, va ser determinant a l’hora de connectar aquesta comarca amb la resta de Catalunya: “Permet circular cap al sud en qualsevol moment de l’any, mentre que abans el camí natural era cap a França. Fa quaranta anys la gent es desplaçava al país veí per anar al metge, de compres o per obtenir altres serveis”, la qual cosa no priva que la comarca tingui una identitat ben definida: “Hi ha moltes famílies que a casa parlen l’aranès. Tot i la influència turística, la cultura aranesa ha avançat considerablement”.

Parlem d’una cultura caracteritzada per una arquitectura pròpia, “que és la que ens sol·licita el client. La casa típica unifamiliar demana parets folrades amb pedra, sostres de fusta...

Evidentment, hi incloem formigó, la qual cosa forma una combinació interessant entre el que és antic i el que és modern. Ens preocupem que els materials tradicionals continuïn formant part de l’estructura de l’immoble”. Quant a les característiques formals, “són força homogènies arreu dels Pirineus. Tanmateix, la casa aranesa es caracteritza per un cent per cent de pendent en la teulada, la qual cosa permet un gran aprofitament de l’espai. El problema és que requereix un aïllat òptim, amb pissarra de primera qualitat, d’un mínim de cinc centímetres a les parets”. L’ús d’un determinat tipus de pedra, dels quatre que hi ha, “crea diferències notòries entre un habitatge i un altre”.

El nostre convidat tracta amb “dos tipus de client: primerament el del poble, que ja et coneix, i vol reformar ca seva per fer-hi un restaurant o un hotel petit. En segon lloc, hi ha el promotor foraster, l’objectiu del qual és fer negoci”. Assegura que “els API acostumen a proporcionar bastants de clients, tot i que molts t’arriben a partir de coneixences. Els qui arriben de fora solen buscar un arquitecte autòcton, perquè saben que som nosaltres els qui millor coneixem la construcció de la comarca. No em refereixo només a la facilitat per dissenyar el projecte, sinó també a la familiaritat amb l’Ajuntament, les normes urbanístiques i els problemes que puguin sorgir a l’hora d’obtenir el permís d’edificació. Això no vol dir que no hi hagi equips que es desplacin des de Barcelona o Madrid per desenvolupar, sobretot, operacions de gran envergadura. Cal dir que els arquitectes que vivim i treballem al país hem tingut una especial cura a no malmetre l’entorn, i a l’hora donar, sempre que sigui possible, un toc de modernitat als edificis que ho permeten, adient a l’època actual”.

En les paraules del Joan Antoni no es detecta ni una ombra de penediment per la decisió que va prendre vint-i-sis anys enrere: “Sóc conscient que a la Vall d’Aran mai no farem grans edificis ni equipaments. Malgrat les mancances del territori, aquí gaudeixes d’una qualitat de vida molt alta; aprofites molt les hores, no perds temps desplaçant-te cap aquí o cap allà. L’altre avantatge és que en aquesta comarca hi ha anat venint gent de tot arreu: del País Basc, de València, de Catalunya, de França... La varietat de cultures és molt interessant. Aquesta realitat pluricultural t’obliga a canviar de mentalitat amb cada projecte”. Com hem dit abans, les comunicacions tenen molt a veure amb aquest veïnat tan variat: “Gràcies a l’autopista que ens uneix amb França, en dues hores i mitja pots arribar al País Basc. Aquest és l’avantatge de les autopistes: que permeten l’accés a determinats paratges a gent que d’una altra manera no hi podria arribar”.

No cal dir que aquestes facilitats també milloren el mercat laboral: “A la Vall d’Aran he tingut clients que a Barcelona no m’haurien arribat. Aquesta comarca és molt cosmopolita”. I el millor és que, tot i el *collage* internacional que es dona cita en aquest indret, la Vall d’Aran conserva el caràcter romàntic que tots coneixem.

“A la Vall d’Aran, les normes, des d’un punt de vista urbanístic, són les adequades, perquè han estat el fre a una expansió incontrolada. Només s’ha construït al voltant dels nuclis antics”

Joan Antoni Niñerola - Vielha (Vall d’Aran)